

บทที่ 10

ความขัดแย้งและการเจรจาต่อรอง (Conflict and Negotiation)

10.1 ความนำ

ความขัดแย้งเป็นสาเหตุหนึ่งของความเครียดในองค์กร ความขัดแย้งเกิดจากฝ่ายต่างๆ ที่ไม่อาจหาข้อยุติร่วมกันได้ กล่าวคือเมื่อไรก็ตามที่คนตั้งแต่สองคนหรือสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในประเด็นที่สำคัญผลที่สุดก็คือเกิดขัดแย้งกันขึ้น ดังนั้น ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มก็ได้ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการขัดแย้งทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดหรือจากการใช้พฤติกรรมเชิงการเมืองต่อกัน โดยบุคคลหรือกลุ่มเชื่อว่าขณะที่ตนพยายามที่จะให้บรรลุเป้าหมายของตนแต่ถูกขัดขวางจากบุคคล หรือกลุ่มอื่น จึงเกิดความรู้สึกขัดแย้งและแสดงการเป็นปฏิปักษ์ตอบโต้โดยตรงหรือโดยวิธีอื่นก็ได้

ความขัดแย้งในองค์กรเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และแม้คนส่วนมากมองว่าความขัดแย้งก่อให้เกิดผลเสียและควรขจัดให้หมดไปก็ตาม แต่โดยความจริงความขัดแย้งก็เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์เช่นกัน องค์กรใดที่ปราศจากความขัดแย้งโดยสิ้นเชิงจะมีบรรยากาศของความเฉื่อยชาขาดชีวิตชีวาและกำลังเดินไปสู่ความตกต่ำ องค์กรใดที่มีความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลางที่พอเหมาะ นอกจากไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกแล้วความขัดแย้งดังกล่าว ยังเป็นเสมือนเครื่องมือไปกระตุ้นให้เกิดความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ ส่งเสริมการแข่งขันเชิงสร้างสรรค์ ก่อเกิดพฤติกรรมที่มีพลัง สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ ดังนั้นประเด็นสำคัญของปัญหาจึงมิใช่อยู่ที่ตัวความขัดแย้งเองแต่อยู่ที่วิธีการบริหารความขัดแย้งมากกว่าในแง่ผลกระทบต่อองค์กร กล่าวคือ จะจัดการให้ความขัดแย้งนั้นส่งผลดีต่อองค์กร (Functional conflict) หรือให้ความขัดแย้งกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการทำงานของ องค์กร (Dysfunctional conflict)

วิธีการหนึ่งที่ยอมรับอย่างกว้างขวางที่ใช้ในการบริหารความขัดแย้งระหว่างกลุ่มก็คือกระบวนการเจรจาต่อรอง (Negotiation) โดยถ้ามีวิธีดำเนินการที่ดีกระบวนการเจรจาต่อรองจะนำไปสู่ข้อยุติที่เสริมความร่วมมือต่อกันสูงขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะและได้ประโยชน์มากขึ้น แต่ในทางกลับกันหากดำเนินการเจรจาต่อรองที่ขาดประสิทธิภาพก็จะนำไปสู่การต่อสู้ที่รุนแรงขึ้นเช่นกัน

ในการเจรจาต่อรองจะประกอบด้วยสองฝ่ายที่มีผลประโยชน์ขัดแย้งมาหาข้อตกลงร่วมกัน โดยแต่ละฝ่ายจะนำข้อเสนอและแนวคิดของตนมาสู่การถกปัญหาและดำเนินการร่วมกัน มีตัวอย่างการเจรจาต่อรองที่พบเห็นบ่อยๆ เช่น การเจรจาแก้ความขัดแย้งด้านแรงงาน การเจรจาการค้า การเจรจาต่อรองจับตัวประกัน เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน ผู้บริหารองค์กรต้องทำหน้าที่ในการเจรจาต่อรองกับ ผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา ผู้ค้าปลีก และลูกค้าเป็นประจำอยู่ทุกวันเช่นกัน

10.2 นิยามของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นกระบวนการที่ฝ่ายหนึ่งรับรู้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งกระทำการหรือคิดที่จะกระทำการให้เกิดผลกระทบทางลบต่อผลประโยชน์ของฝ่ายตน จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่าความขัดแย้งประกอบด้วย (1) มีผลประโยชน์ตรงกันข้ามระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม (2) ยอมรับการอยู่ตรงข้ามกัน (3) แต่ละฝ่ายต่างเชื่อว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะขัดขวางต่อผลประโยชน์ของฝ่ายตน และ (4) มีการกระทำเพื่อให้เกิดการขัดขวางดังกล่าวขึ้นจริง

10.3 แนวความคิดที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง

เป็นที่ยอมรับว่าเกิดความขัดแย้งอยู่ทั่วไปในองค์กร และความขัดแย้งเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่

อาจจะเลยได้ มีรายงานว่า ผู้บริหารต้องใช้เวลาโดยเฉลี่ยถึง 20 เปอร์เซ็นต์ในการเกี่ยวข้องกับ ความขัดแย้งหรือผลจากความขัดแย้ง มีหลายมุมมองที่เป็นความเชื่อเกี่ยวกับความขัดแย้ง เช่น ทักษะแบบดั้งเดิมที่เชื่อว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง เพราะส่งผลเสียหายต่อการทำงานของ กลุ่ม มุมมองที่สองซึ่งเป็นแนวคิดด้านมนุษยสัมพันธ์ที่เชื่อว่า ความขัดแย้งถือเป็นเรื่องปกติตาม ธรรมชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไม่ว่าในกลุ่มใดๆ ก็ตาม และไม่ใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายแต่อย่างใด แต่ ในทางตรงกันข้ามกลับสร้างพลังการทำงานของกลุ่มยิ่งขึ้น ส่วนมุมมองที่สามซึ่งเป็นแนวคิดล่าสุดที่ ค่อนข้างมองกว้างออกไปว่า ความขัดแย้งไม่เพียงแต่ช่วยสร้างพลังการทำงานให้กับกลุ่ม แต่ยังเป็น สิ่งจำเป็นสูงสุด (Absolute necessary) ต่อกลุ่มในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มุมมองนี้จึง เรียกว่า แนวคิดเชิงนักปฏิสัมพันธ์ (Interactionist approach) โดยจะกล่าวรายละเอียดในแต่ละ แนวคิดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดแบบดั้งเดิม (The traditional view)

เป็นมุมมองยุคเริ่มแรกที่เชื่อว่า บรรดาความขัดแย้งทั้งหลายล้วนเป็นสิ่งที่เลวร้าย ความ ขัดแย้งถูกมองในแง่ลบ และมักจะให้ความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกับคำว่า ความรุนแรง (Violence) หรือคำว่า การทำลาย (Destruction) หรือคำว่า ความไร้เหตุผล (Irrationality) ซึ่งแฝง ความหมายที่ไม่ดี จากนิยามเช่นนี้ ความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องที่เสียหายมีอันตรายและควรหลีกเลี่ยง เป็นแนวคิดเกิดขึ้นช่วงระหว่าง ค.ศ.1930 - 1940

ทักษะความขัดแย้งตามแนวคิดดั้งเดิมจึงสอดคล้องกับเจตคติที่มีในอดีตเกี่ยวกับพฤติกรรม กลุ่ม โดยมองความขัดแย้งว่ามีสาเหตุมาจากการสื่อความหมายที่ไม่ดีหรือเกิดจากการที่สมาชิกไม่ ไว้วางใจและไม่ยอมเปิดเผยซึ่งกันและกัน รวมถึงความล้มเหลวของผู้บริหารที่ขาดการสนองตอบต่อ ความต้องการและแรงจูงใจของผู้ใต้บังคับบัญชาของตนได้อย่างเหมาะสม

จากการมองว่าความขัดแย้งทั้งหลายเป็นสิ่งที่เลวร้าย เป็นการมองพฤติกรรมของผู้ที่สร้าง ความขัดแย้งอย่างผิวเผินเกินไป และเมื่อเชื่อว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งควรหลีกเลี่ยง จึงเพียงแต่ให้ความ สนใจหาสาเหตุของความขัดแย้ง แล้วลงมือแก้ไขเพื่อให้การทำงานของกลุ่มและขององค์การกลับคืน สู่ภาวะเดิม

2. แนวคิดเชิงมนุษยสัมพันธ์ (The human relations)

มุมมองเชิงมนุษยสัมพันธ์เชื่อว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติได้ในทุกกลุ่ม หรือทุกองค์การ และเนื่องจากความขัดแย้งเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดเชิงมนุษยสัมพันธ์จึง ให้การสนับสนุนและยอมรับเรื่องความขัดแย้ง ให้เหตุผลสนับสนุนการต้องมีความขัดแย้งอยู่ การไม่ สามารถจัดความขัดแย้งให้หมดไป และนับครั้งไม่ถ้วนที่ความขัดแย้งกลับส่งเสริมการทำงานของ กลุ่ม แนวคิดเชิงมนุษยสัมพันธ์มีความนิยมมากช่วงระหว่างทศวรรษ 1940 - กลางทศวรรษ 1970

3. แนวคิดแบบนักปฏิสัมพันธ์ (The interactionist view)

ในขณะที่มุมมองเชิงมนุษยสัมพันธ์ให้การยอมรับเรื่องความขัดแย้งนั้นแนวคิดแบบนัก ปฏิสัมพันธ์กลับกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ด้วยเหตุผลว่าเมื่อไรก็ตามที่กลุ่มหรือองค์การ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อยู่กันอย่างสงบสุข คิดหรือทำอะไรก็ตามไปในทางเดียวกันแล้ว เมื่อนั้นคือ ภาวะการเริ่มตกต่ำ เสื่อมถอยขององค์การที่เกิดจากการอยู่คงที่นาน ๆ ขาดการปรับตัวจึงไม่อาจ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาได้อีกต่อไป ดังนั้นแนวคิด ของนัก ปฏิสัมพันธ์ที่สำคัญก็คือ ทำการกระตุ้นและเสนอแนะผู้นำกลุ่มให้ทำการคงความขัดแย้งไว้ ในองค์การ ในระดับที่เพียงพอที่กลุ่มยังสามารถทำงานร่วมกันได้ เกิดการวิพากวิจารณ์ตนเองและเกิด

ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ขึ้น

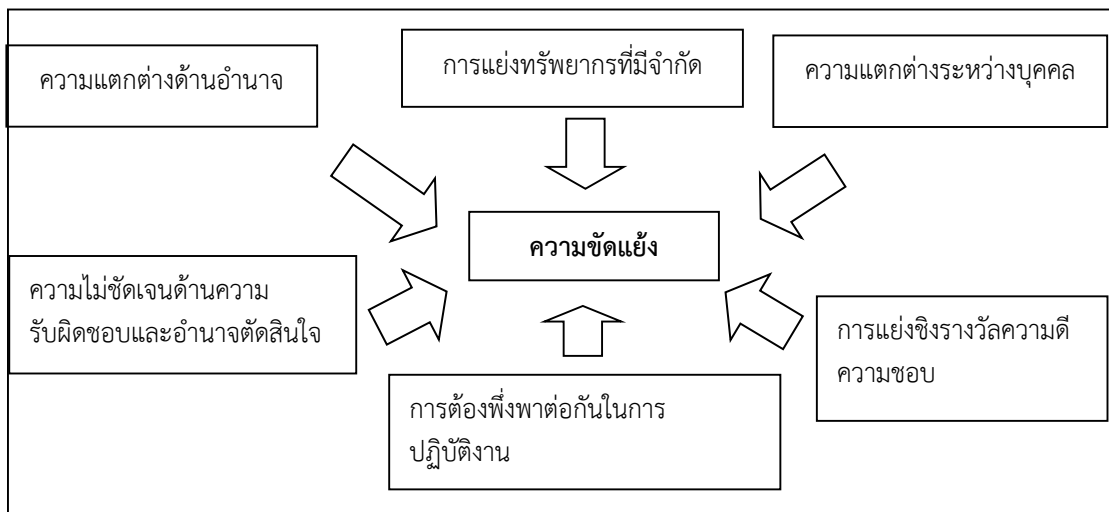
การกล่าวถึงความขัดแย้งในบทนี้ จะยึดตามแนวคิดแบบนักปฏิสัมพันธ์และความเชื่อที่ว่า ความขัดแย้งมิใช่เป็นสิ่งที่ดีไปทั้งหมดหรือเลวไปทั้งหมดเช่นกัน แต่ขึ้นอยู่กับว่าเป็นความขัดแย้งประเภทใด

10.4 สาเหตุของความขัดแย้งในองค์กร

ความขัดแย้งในองค์กรเกิดขึ้นจากสาเหตุที่สำคัญอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดจากองค์กร ซึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างหรือหน้าที่ในองค์กร และความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังจะกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากองค์กร ซึ่งประกอบด้วยปัญหาขัดแย้งหลายประการ ที่สำคัญที่สุดก็คือความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรที่มีจำกัด โดยแต่ละฝ่ายแต่ละแผนกต่างต้องการได้ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และพื้นที่ทำงานเพิ่มแก่ฝ่ายตนให้มากที่สุด แต่เนื่องจากทรัพยากรเหล่านี้มีน้อยกว่าจำนวนที่ร้องขออยู่มาก จึงจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์การจัดสรรที่เป็นธรรมและสอดคล้องต่อความจำเป็นตามเป้าหมายขององค์กร

นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งที่เป็นสาเหตุจากองค์กร ได้แก่ ความไม่ชัดเจนเรื่องหน้าที่งาน รับผิดชอบและการตัดสินใจ (Ambiguity over responsibility and ambiguity over jurisdiction) ทั้งนี้ ในบางองค์กร การแบ่งงานรับผิดชอบให้แก่กลุ่มหรือแผนกยังขาดความชัดเจนว่าใครรับผิดชอบงานหรือหน้าที่อะไร จึงทำให้เกิดการแก่งแย่งหรือทางตรงกันข้ามอาจเกี่ยวกันก็ได้ ซึ่งทำให้เกิดความ ขัดแย้งขึ้น ปัญหาอย่างเดียวกันอาจเกิดขึ้นได้จากความไม่ชัดเจนด้านบทบาทในการตัดสินใจ ในภาพที่ 10.1 ต่อไปนี้แสดงถึงที่มาของสาเหตุต่างๆ ขององค์กรที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น

ภาพที่ 10.1 : แสดงสาเหตุของความขัดแย้งในองค์กร

ที่มา : Greenberg and Baron, 1997 : 383

2. ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

ความขัดแย้งจำนวนไม่น้อยที่เกิดจากองค์ประกอบที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้แก่

ประการแรก ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่มีความรุนแรงอันเกิดจากอารมณ์ขุ่นเคือง (Grudges)

กล่าวคือ คนที่ต้องเสียหน้าขณะที่อยู่ท่ามกลางสาธารณชน จะรู้สึกว่าคุณเสียหายน้อยกว่าเสียหายน้อยๆ ก็จะไม่เก็บเรื่องดังกล่าวกลับมาครุ่นคิดอาจเป็นแรมเดือนแรมปี เพื่อหาโอกาสและหนทางรอกแก้แค้นให้ได้ จึงส่งผลเสียต่อดังกล่าวและการทำงานกลุ่มอย่างมาก

ประการที่สอง ความขัดแย้งเกิดจากการเข้าใจว่ามีคนจ้องจับผิดตน (Faulty attributions) จึงพยายามหาเหตุที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของผู้นั้นว่าเพราะเหตุใด จึงพยายามขัดขวางผลประโยชน์ของตน การมีมุมมองในลักษณะเช่นนี้อยู่บ่อยๆ ค่อยๆ เพิ่มความหวาดระแวง ความเกลียดชังและพยายามหาทางควบคุมหรือกำจัดบุคคลนั้นให้พ้นจากเส้นทางของตน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้มักจบลงด้วยความรุนแรงกว่าความขัดแย้งประการแรก

ประการที่สาม ความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อความหมายที่ผิด (Faulty communication) และไม่ถูกกับกาลเทศะและบุคคล เช่น ใช้คำพูดหรือแสดงท่าทางยั่วโยให้ผู้อื่นโกรธหรือเกิดความรำคาญจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ในบางกรณีความขัดแย้งอาจเกิดจากการใช้คำพูดไม่เหมาะสมวิจารณ์คนอื่น จนทำให้เกิดความโกรธเคืองและใช้วิธีตอบโต้กลับมาด้วยการไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน อย่างไรก็ตามคำวิจารณ์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ดังนั้น การฝึกทักษะการวิจารณ์ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ (Constructive criticism) จึงจำเป็นสำหรับทุกคน เพราะจะช่วยลดการวิจารณ์เชิงทำลาย (Destructive criticism) ที่นำมาซึ่งความขัดแย้งให้ลดลง

ประการที่สี่ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดจากขาดความไว้วางใจต่อกันโดยเฉพาะเมื่อเกิดความสงสัยว่าคนใดคนหนึ่งของกลุ่มเอาใจออกห่าง ความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้นั้นจะเสื่อมทรามลงจนกลายเป็นความขัดแย้งได้ บริษัทส่วนใหญ่จึงพยายามสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจระหว่างบุคลากรทุกระดับและต่อองค์กรอีกด้วย

ประการสุดท้ายที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้ก็คือ บุคลิกภาพที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ดังที่เคยกล่าวในบทที่เกี่ยวกับเรื่องบุคลิกภาพว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเอ (Type A personality) มีโอกาสที่จะขัดแย้งกับผู้อื่นได้มากกว่าบุคลิกภาพแบบบี (Type B personality) ในทางกลับกัน ผู้ที่มีความสามารถควบคุมตนเองได้ดี (High in self-monitoring) จะมีความระมัดระวังในการปฏิบัติต่อผู้อื่นได้ดีไปด้วยและมักใช้วิธีแก้ปัญหาขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ เช่น ด้วยการประนีประนอม หรือให้ความร่วมมือ เป็นต้น

กล่าวโดยรวม ความขัดแย้งในการทำงาน เกิดขึ้นจากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และคุณลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะตัวของบุคคล รวมทั้งองค์ประกอบด้านโครงสร้างขององค์กร

10.5 กระบวนการของความขัดแย้ง (Conflict process)

กระบวนการของความขัดแย้ง ดำเนินการอย่างมีพลวัตที่ต่อเนื่องแบ่งออกเป็น 5 ระยะ ได้แก่ (1) ก่อตัวของการต่อต้าน หรือความไม่ลงรอยที่รุนแรงพอ (2) ฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับรู้ถึงความขัดแย้ง (3) ตั้งใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง (4) พฤติกรรมที่แสดงออกมาและ (5) ผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังภาพ ที่ 10.2

ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3	ระยะที่ 4	ระยะที่ 5
<p>การต่อต้านหรือไม่ลงรอยกัน</p> <p>มูลเหตุ</p> <p>-การสื่อความหมาย</p> <p>-โครงสร้าง</p> <p>-ตัวแปรส่วนบุคคล</p> <p>ความขัดแย้ง</p>	<p>รับรู้ถึงความขัดแย้ง</p> <p>ตั้งใจแก้ความขัดแย้ง</p> <p>ที่รับรู้</p> <p>ที่รู้สึก</p>	<p>ตั้งใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <p>แสดงพฤติกรรมขัดแย้งโดย</p> <p>-การแข่งขัน (competing)</p> <p>- การร่วมมือ (collaborating)</p> <p>-การประนีประนอม (compromising)</p> <p>-การหลีกเลี่ยง (avoiding)</p> <p>-ยอมผ่อนปรน (accommodating)</p>	<p>พฤติกรรมที่แสดงออก</p> <p>ชัดเจน</p> <p>-พฤติกรรมที่กลุ่มแสดงออก</p> <p>-ปฏิกริยาของคนอื่น ๆ</p>	<p>ผลกระทบที่เกิดขึ้น</p> <p>-ผลงานของกลุ่มเพิ่มขึ้น</p> <p>-ผลงานของกลุ่มลดลง</p>

ภาพที่ 10.2 แสดงกระบวนการของความขัดแย้ง ที่มา : Robbins, 2001 : 386

ระยะที่ 1 การก่อตัวของการต่อต้านหรือความไม่ลงรอยที่รุนแรงพอ (Potential opposition or incompatibility)

กระบวนการขัดแย้งในขั้นนี้ปรากฏมีเงื่อนไขต่าง ๆ ที่แสดงว่ามีโอกาสเกิดความขัดแย้งขึ้น โดยอาจไม่ใช่ทุกเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งโดยตรง ซึ่งได้แก่เงื่อนไขด้านการสื่อความหมาย ด้านโครงสร้างและด้านที่เป็นตัวแปรส่วนบุคคล

1. ด้านการสื่อความหมาย (Communication) จากการศึกษาพบว่า คำแต่ละคำสามารถ ให้ความหมายได้กว้างทั้งความหมายโดยตรงและความหมายแฝงที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม (Jargon) นอกจากนี้การมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอ หรือลักษณะของน้ำเสียงที่ใช้ในการสื่อสาร อาจทำให้ การ แปลความหมายของถ้อยคำผิดเพี้ยนไป เป็นมูลเหตุหนึ่งให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ความสามารถในการ เข้าใจความหมายของคำที่แต่ละคนมีแตกต่างกันนั้นเกิดจากการศึกษาหรือการฝึกอบรม การ เลือกที่จะรับรู้ และการขาดข้อมูล ที่เกี่ยวกับผู้อื่นอย่างเพียงพอ ความขัดแย้งค่อยก่อตัวขึ้น ตามลำดับถ้ามีการสื่อสารที่น้อยหรือมากเกินไปและใช้ไม่ถูกกาลเทศะ การเลือกใช้ช่องทางในการ สื่อสารที่ไม่เหมาะสมก็สามารถสร้างความขัดแย้งได้เช่นกัน การที่ข้อมูลถูกปรุงแต่งหรือถูกบิดเบือน เพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัวของบางคนเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้ง่ายเช่นกัน

2. ด้านโครงสร้าง (Structure) มีผลการวิจัยพบว่า ขนาด (Size) และความเชี่ยวชาญ เฉพาะทางของกลุ่ม เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น กล่าวคือ เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้นยิ่งมีโอกาสขัดแย้งมากขึ้น ส่วนอายุของการทำงานกับความขัดแย้ง มักผกผันกัน กล่าวคือ คนหนุ่มสาวที่มีอายุการทำงานน้อยมีแนวโน้มที่จะขัดแย้งมากและลาออกจากงานสูง

บุคคลที่มีความทะเยอทะยานในการแสวงหาความรับผิดชอบมักจะกระตือรือร้นทำให้เกิด

กระทบกระทั่งกับผู้อื่นได้ง่าย เพราะต้องต่อสู้แย่งชิงทรัพยากรและหน้าที่การทำงานเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การที่กลุ่มต่างๆ ภายในองค์กรมีเป้าหมายของกลุ่มต่างกัน เช่น ฝ่ายจัดซื้อถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขเวลาในการจัดซื้อ ฝ่ายการตลาดมุ่งให้ขายสินค้าออกไปโดยเร็ว จึงต้องเพิ่มค่าใช้จ่าย ฝ่ายควบคุมคุณภาพต้องการเน้นการปรับปรุงคุณภาพให้สินค้าได้มาตรฐาน ฝ่ายการผลิตมุ่งเน้นเรื่องความมีประสิทธิภาพการดำเนินการเพื่อรักษายอดตัวเลขการผลิตให้ได้ตามเป้าหมาย เป็นต้น เป้าหมายที่แตกต่างกันของกลุ่มเช่นนี้ เป็นเหตุให้เกิดการขัดแย้งได้เช่นกัน

มีความเชื่อแม้จะไม่ชัดเจนเลยทีเดียวว่า แบบผู้นำที่มุ่งการควบคุมและสอดส่องการทำงานของผู้อื่นอย่างใกล้ชิดมีแนวโน้มเพิ่มความขัดแย้งได้มากขึ้น ผลงานวิจัยยังพบว่าการเข้ามีส่วนร่วม (Participation) มีความสัมพันธ์กับการมีความขัดแย้งเพราะการมีส่วนร่วมกระตุ้นให้เกิดความแตกต่างกันมากขึ้น ระบบการให้ความดีความชอบเป็นเหตุสำคัญของการขัดแย้ง เพราะผู้ได้รับพิเศษต้อง แข่งขันแย่งจากส่วนที่ผู้อื่นคาดหวังเช่นกัน นอกจากนี้การที่กลุ่มจำเป็นต้องอาศัยพึ่งพาจากกลุ่มอื่นจึงจะทำให้งานของตนสำเร็จ แต่ผลงานที่สำเร็จกลับเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้ง

3. ด้านที่เป็นตัวแปรส่วนบุคคล (Personal variables) ได้แก่ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบค่านิยม แนวทัศนคติและความคิดตลอดจนคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพล้วนเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้มาก ดังจะเห็นความขัดแย้งระหว่างประเทศเพราะเรื่องเชื้อชาติ หรือสิทธิความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกัน ในองค์กรก็เช่นกัน ลองนึกถึงใครสักคนที่เราไม่ชอบ เมื่อผู้นั้นเสนอความเห็นขึ้น เรามักจะไม่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ อาจรู้สึกรำคาญสุมเสียดวิธีการทำงาน ตลอดจนการกระทำทางต่างๆ ที่เป็นบุคลิกภาพของคนนั้น เมื่อต้องร่วมทำงานด้วย โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งย่อมมีมากขึ้น

ระยะที่ 2 ระยะรับรู้ถึงความขัดแย้ง (Cognition and personalization)

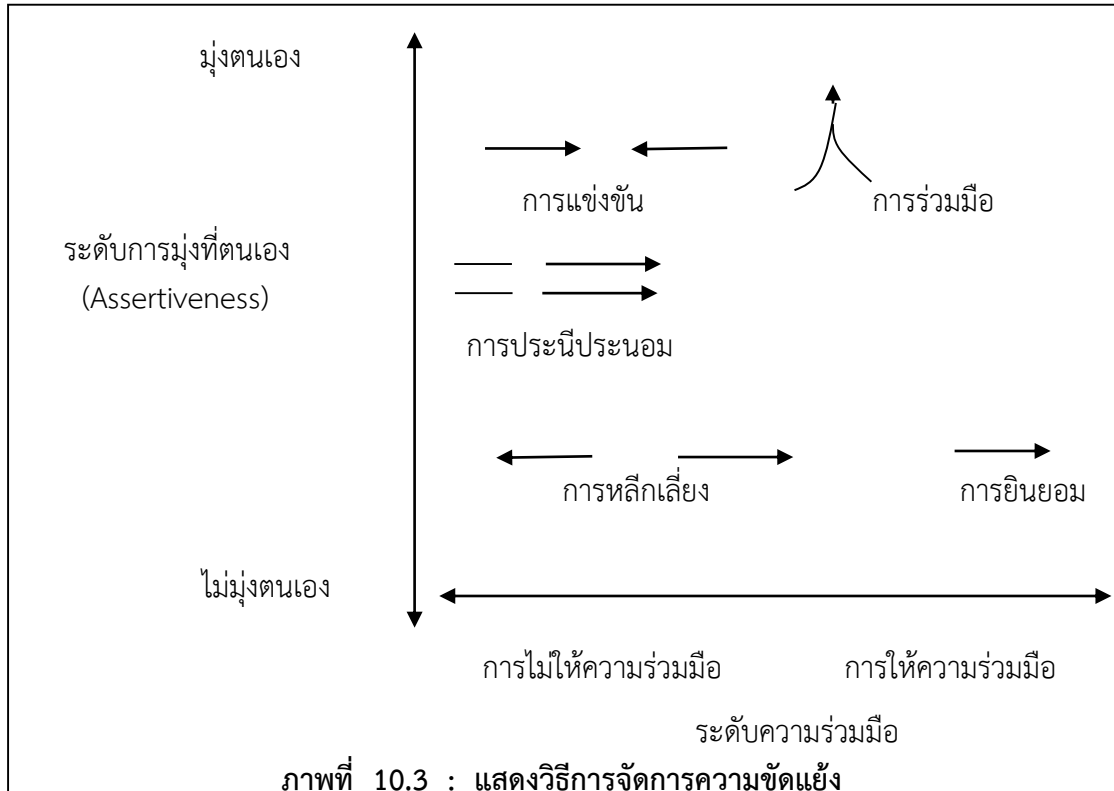
เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทราบและผูกใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะที่ 1 แล้ว ก็จะทวีความรู้สึกที่ต่อต้านและความไม่ลงรอยอย่างชัดเจนมากขึ้น แต่ละสาเหตุที่กล่าวมาแล้วถ้าฝ่ายหนึ่งรับรู้และตระหนักว่าจะต้องมีผลกระทบกับตนก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้น อย่างไรก็ตามการรับรู้ถึงความขัดแย้งในระยะนี้อาจยังไม่ลงลึกถึงตัวบุคคลก็ได้ ตัวอย่างเช่น นาย ก. อาจตระหนักดีว่าตนกับนาย ข. มีข้อโต้แย้งที่ไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรงระหว่างกันอยู่บ่อย แต่นาย ก. ก็ไม่กังวลทุกข์ร้อนเก็บมาคิดแต่อย่างใด จึงไม่ส่งผลใดๆ ต่อความรักใคร่ชอบพอกับนาย ก. เคยมีต่อนาย ข. แต่อย่างใดทั้งสิ้น จึงเป็นขั้นความขัดแย้งที่รับรู้ (perceived conflict) ส่วนอีกระดับหนึ่งคือ การรับรู้ความขัดแย้งที่มีอารมณ์เกี่ยวข้องด้วย (felt conflict) กล่าวคือ จะเกิดอารมณ์ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการขัดแย้งนั้นจนเกิดภาวะวิตกกังวลใจ มีความตึงเครียด ข้องคับใจ และอาจถึงขั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อกันก็ได้

ระยะที่ 3 ตั้งใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งกับความขัดแย้ง (Intentions)

เป็นขั้นตอนที่เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายรับรู้ และมีความรู้สึกด้านอารมณ์ต่อปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ก็จะพยายามหาทางแก้ปัญหาคือหาวิธีขจัดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะเป็นการหาทางเลือกในการบริหารจัดการกับความขัดแย้งดังกล่าว โดยมีทางเลือกที่ทำได้หลายวิธี ดังแสดงในภาพที่ 10.3

จากภาพดังกล่าว แสดงถึงความตั้งใจที่จะใช้วิธีการต่างๆ เพื่อบริหารความขัดแย้งซึ่งแบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ มิติตามแกนนอนบอกถึงระดับการให้ความร่วมมือ (Cooperativeness) ซึ่งหมายถึง ระดับที่ฝ่ายหนึ่งพยายามที่จะให้การตอบสนองต่อความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนมิติตามแกนตั้งแทนการมุ่งที่ตนเอง (Assertiveness) ซึ่งหมายถึง ระดับที่ฝ่ายหนึ่งพยายามที่จะ

ตอบสนองความพอใจของตนเอง จากมิติทั้งสองทำให้เกิดวิธีการที่ตั้งใจใช้เพื่อจัดการกับความขัดแย้ง
 ขึ้น 5 วิธี ได้แก่ การแข่งขัน (Competing) การร่วมมือ (Collaborating) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) การผ่อนปรน (Accommodating) และการประนีประนอม (Compromising)
 ดังจะกล่าวต่อไป

ที่มา : Robbins, 2001 : 390

1. การแข่งขัน (Competing) เป็นวิธีการแก้ความขัดแย้งที่มีฝ่ายหนึ่งพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ ฝ่ายตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือพยายามแสดงให้คนอื่นเห็นว่าความเห็นหรือข้อสรุปของตนถูกต้อง หรือพยายามชี้ชวนให้ผู้อื่นเห็นว่าใครคือผู้ควรได้รับคำตำหนิจากปัญหาที่เกิดขึ้น

2. การร่วมมือ (Collaborating) เป็นวิธีการที่บุคคลมุ่งที่เป้าหมายตนเองและให้ความร่วมมือต่อการแก้ปัญหา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งต่างพยายามตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด การผ่อนปรนเป็นวิธีที่ให้ทุกฝ่ายแก้ปัญหาด้วยการมองหาจุดต่างมากกว่าการเปลี่ยนประเด็นหลักที่เป็นเป้าหมายของแต่ละฝ่าย ซึ่งได้แก่การหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win – win solution) สามารถบรรลุเป้าหมายของตนและทั้งเป็นที่ยอมรับเชิงเหตุผลของทั้งสองฝ่าย

3. การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นวิธีที่บุคคลผู้นั้นอาจยอมรับว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น และต้องการถอนตัวออกหรือยอมรับการเก็บกดจากความขัดแย้งนั้น ตัวอย่างของการหลีกเลี่ยงรวมถึงพยายามแสดงความเฉยเมยต่อความขัดแย้งและหลบหลีกการเผชิญหน้ากับพยายามชี้ชวนให้ผู้อื่นเห็นว่าใครคือผู้ควรได้รับคำตำหนิจากปัญหาที่เกิดขึ้น

4. การประนีประนอม (Compromising) เป็นวิธีการที่บุคคลมุ่งที่เป้าหมายตนเองและให้ความร่วมมือต่อการแก้ปัญหา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งต่างพยายามตอบสนองความต้องการ

ของทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด การผ่อนปรนเป็นวิธีที่ให้ทุกฝ่ายแก้ปัญหาด้วยการมองหาคำตอบต่างมากกว่า การเปลี่ยนประเด็นหลักที่เป็นเป้าหมายของแต่ละฝ่าย ซึ่งได้แก่การหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win-win solution) สามารถบรรลุเป้าหมายของตนและทั้งเป็นที่ยอมรับเชิงเหตุผลของทั้งสองฝ่าย

5. การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นวิธีที่บุคคลผู้นั้นอาจยอมรับว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น และต้องการถอนตัวออกหรือยอมรับการเก็บกดจากความขัดแย้งนั้นตัวอย่างของการหลีกเลี่ยงรวมถึงพยายามแสดงความเฉยเมยต่อความขัดแย้งและหลบหลีกการเผชิญหน้ากับบุคคลที่ตนขัดแย้ง

6. การยินยอม (Accommodating) เป็นวิธีการที่ฝ่ายหนึ่งพยายามเอาใจต่อคู่กรณีโดยการคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้นั้นเหนือผลประโยชน์ตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เพื่อเห็นแก่มิตรภาพอันดีงามต่อกัน ฝ่ายหนึ่งยินดีที่จะเป็นผู้เสียสละเป้าหมายของตนเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของคู่กรณี ยอมสนับสนุนความคิดเห็นของผู้อื่นแม้จะต้องเก็บความคิดเห็นของตนไว้ก็ตาม หรือยอมให้อภัยแก่คนฝ่าฝืนกฎกติกาโดยยอมรับผลใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำเช่นนั้นไว้เอง

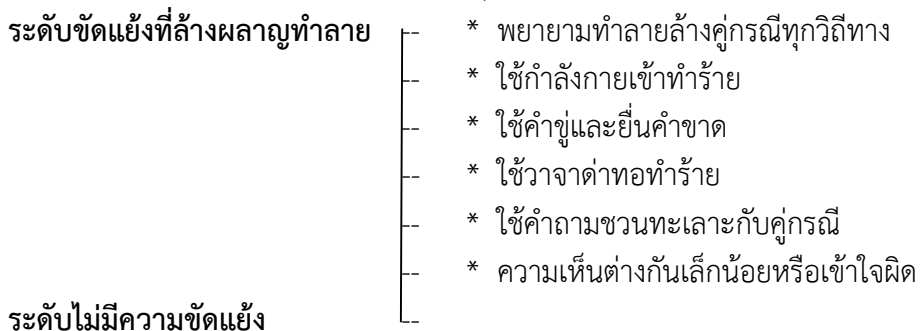
7. การประนีประนอม (Compromising) เป็นวิธีการที่แต่ละฝ่ายต่างยินยอมที่จะเสีย บางส่วนที่ตนต้องการ ทำนองเสียกันคนละส่วนเพื่อเป็นการรอมชอมต่อกัน ในการประนีประนอมจึงไม่มีผู้ชนะหรือผู้แพ้อย่างชัดเจน เป็นการปันส่วนสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างเท่าเทียมกัน โดยยอมรับว่าข้อยุติที่ได้ไม่อาจสร้างความพอใจแก่ทั้งสองฝ่ายได้อย่างเต็มที่ร้อยเปอร์เซ็นต์ตามที่ต้องการ

อย่างไรก็ดีความตั้งใจที่จะเลือกวิธีหนึ่งวิธีใดดังกล่าวแล้ว เพื่อแก้ความขัดแย้งนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายซึ่งไม่คงที่แน่นอน แต่อาจเปลี่ยนแปลงวิธีใหม่ได้เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกิดมองปัญหาในมุมมองใหม่ หรือต้องเผชิญกับปฏิกิริยาโต้ตอบทางอารมณ์อย่างรุนแรงจากอีกฝ่ายหนึ่ง

ระยะที่ 4 พฤติกรรมที่แสดงออก (Behavior)

คนส่วนมากคิดว่า ความขัดแย้งที่แท้จริงอยู่ในขั้นนี้ เพราะเป็นระยะที่ความขัดแย้งถูกแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถเห็นได้ชัดเจน เช่น การใช้วาจา การกระทำ และการตอบโต้กลับด้วยวิธีต่างๆ จากคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

พฤติกรรมในระยะนี้ จะแสดงตามความตั้งใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้นั้นเลือกใช้เพื่อแก้ปัญหา จึงเป็นพฤติกรรมที่เปิดเผยและมีแรงกระตุ้นเชิงคุณภาพ แต่บางครั้งด้วยเหตุที่ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกกลับผิดไปจากวิธีที่ตั้งใจจะใช้เพื่อแก้ปัญหา จนอาจทำให้ความขัดแย้งเพิ่มยิ่งขึ้น ในภาพต่อไปนี้จะแสดงถึงพฤติกรรมที่แสดงตามระดับของความขัดแย้ง ดังนี้

ภาพที่ 10.4 : แสดงถึงพฤติกรรมที่แสดงออกตามระดับของความขัดแย้ง

ที่มา : Robbins, 2001 : 391

เนื่องจากความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลเสียและก่อให้เกิดผลดีที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ดีต่องานและองค์กร ดังนั้น ความขัดแย้งใดที่เป็นไปเพื่อการทำลาย ก็ควรได้รับการแก้ไข แต่ความขัดแย้งใดที่จะนำไปสู่การพัฒนาสร้างสรรค์ก็ควรได้รับการกระตุ้นให้

เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีเทคนิคการบริหารความขัดแย้งดังกล่าว ดังตารางที่ 10.1

ตารางที่ 10.1 : แสดงถึงเทคนิคที่ใช้ในการบริหารความขัดแย้ง

เทคนิคหาข้อยุติความขัดแย้ง	รายละเอียด
-ใช้วิธีแก้ปัญห	-โดยประชุมทั้งสองฝ่ายเพื่อหาวัตถุประสงค์ของปัญหาและถกวิธีแก้ปัญห
-ให้ยึดเป้าหมายหลักร่วม	-สร้างเป้าหมายร่วมกันซึ่งจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งสองฝ่าย
-เพิ่มทรัพยากรมากขึ้น	-กรณีเหตุขัดแย้งเพราะทรัพยากรจำกัด เช่น เพิ่มเงินคน พื้นที่ทำงานและโอกาสก้าวหน้า เนื่องจากเมื่อทรัพยากรมากโอกาสที่ทุกคนจะชนะ (Win-win solution) มีมากขึ้น
-ใช้การหลีกเลี่ยง	-โดยถอนตัวหรือยอมเก็บกดจากความขัดแย้ง
-สร้างความราบรื่น	-โดยพยายามลดความแตกต่าง ที่มีแต่เพิ่มผลประโยชน์ร่วมของทั้งสองฝ่าย
-ใช้การประนีประนอม	-ให้แต่ละฝ่ายยอมเสียบางส่วนของตนที่ต้องการได้
-ใช้คำสั่ง	-โดยฝ่ายบริหารใช้คำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายเข้าแก้ไขแล้วแจ้งให้ทราบ
-เปลี่ยนแปลงตัวแปรด้านมนุษย์	-โดยใช้เทคนิคการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น ฝึกอบรมทักษะด้าน มนุษยสัมพันธ์เพื่อปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมที่ก่อความขัดแย้ง
-เปลี่ยนแปลงตัวแปรด้านโครงสร้าง	-เปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่เป็นทางการซึ่งทำให้เกิดขัดแย้งได้ง่ายโดยการออกแบบรูปร่างใหม่ การมีตำแหน่งเพื่อประสานงาน เป็นต้น
-ใช้การสื่อความหมาย	-ใช้ข้อมูลข่าวสารใหม่ที่กำกวมและทำให้รู้สึกวิตกกังวลเพื่อขยายความคิดขัดแย้ง
-นำคนภายนอกเข้ามา	-นำผู้บริหาร/พนักงานจากภายนอกที่มีประสบการณ์ภูมิหลัง ค่านิยม เจตคติแนวคิดที่ต่างจากคนในองค์การเข้ามาร่วมงาน
-การปฏิรูประบบองค์การ	-โดยการปรับรู้อะบบขององค์การ เช่น จัดคนใหม่ เปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ เพิ่มการพึ่งพาระหว่างกันมากขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานซึ่งมีผลกระทบต่อตำแหน่งสถานภาพบุคคลปัจจุบัน
-แต่งตั้งนักวิชาการการมกล้า	-ให้วิจารณ์องค์การและปัจจัยทั้งหลายภายในองค์การที่ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา

ที่มา : Robbins, 2001 : 392

ระยะที่ 5 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง

จากนิยามของความขัดแย้งที่เคยกล่าว จะเห็นว่า ความขัดแย้ง สามารถที่จะก่อให้เกิดผลเสียหายและผลดีต่อองค์การ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสาเหตุของความขัดแย้ง สถานการณ์และความสามารถที่

จะบริหารความขัดแย้งในแต่ละกรณีได้อย่างเหมาะสม ต่อไปนี้จะกล่าวถึงผลดีและผลเสีย อันเนื่องมาจากความขัดแย้ง ดังนี้

1. ผลดีของความขัดแย้ง ซึ่งทำให้ผลงานของกลุ่ม/องค์การดีขึ้น ได้แก่

1.1 ความขัดแย้งทำให้ปัญหาที่เคยถูกมองข้ามหรือที่ถูกกละเลย จะได้รับความสนใจนำมาพิจารณามากขึ้น

1.2 ความขัดแย้งเป็นแรงจูงใจให้คนทั้งสองฝ่ายรู้และเข้าใจถึงจุดยืนของกันและกันได้มากขึ้น

1.3 บ่อยครั้งที่ความขัดแย้งช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดและแนวทางใหม่ ซึ่งจะนำมาสู่การเกิดสิ่งใหม่และการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

1.4 ความขัดแย้งช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น กล่าวคือ เมื่อผู้ตัดสินใจได้รับข้อมูลที่มีมุมมองแตกต่างไปจากตน ซึ่งอาจขัดแย้งกัน แต่การมีข้อมูลที่หลากหลาย ครอบคลุมมากขึ้น ย่อมช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์สมมติฐานและความเชื่อของแต่ละฝ่าย ต้องเผชิญกับความคิดใหม่ และต้องพิจารณาในการปรับจุดยืนใหม่ของตน อย่างไรก็ตามคนส่วนใหญ่มักไม่พอใจที่จะดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว จึงปล่อยให้ความขัดแย้งเกิดบานปลายจนกลายเป็นความแตกแยกขึ้น

1.5 ความขัดแย้ง ส่งเสริมให้คนเกิดความภาคภูมิใจต่อกลุ่ม ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำงานของกลุ่มหรือของหน่วยงานให้มีความสำเร็จ

1.6 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งเชิงความคิด (Cognitive conflict) ที่แตกต่างกัน ย่อมนำมาสู่การเปิดกว้างในการนำความคิดเหล่านั้นมาอภิปรายถกเถียงกัน อย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความผูกพันต่อองค์การ เพิ่มขึ้น

2. ผลเสียของความขัดแย้ง ซึ่งทำให้ผลงานของกลุ่ม/องค์การลดลง ได้แก่

2.1 ความขัดแย้งก่อให้เกิดอารมณ์เชิงลบที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างรุนแรง ส่งผลให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความเครียด

2.2 ความขัดแย้ง ขัดขวางและทำลายเส้นทางสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่มหรือแผนกงาน ทำให้การประสานงานในการปฏิบัติงานเกิดการชะงักงัน

2.3 ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ทำให้ความตั้งใจและการใช้พลังความพยายามในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การของแต่ละคนถดถอยลดลง

2.4 ความขัดแย้งส่งผลกระทบต่อทำให้ผู้นำต้องปรับเปลี่ยนแบบผู้นำ (Leadership style) เช่น จากผู้นำแบบการมีส่วนร่วม (Participative style) ไปเป็นแบบเผด็จการ (Authoritarian style) ด้วยความจำเป็น เนื่องภายใต้ภาวะของความขัดแย้งทุกฝ่ายมีความเครียดสูง ผู้นำ จึงต้องเข้ามากำกับดูแลและสั่งการด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อไม่ให้ทิศทางที่เป็นเป้าหมายของงาน/องค์การเบี่ยงเบนไป แต่แบบภาวะผู้นำเช่นนี้ทำให้บรรยากาศที่ดีของการทำงานลดลงไปด้วยเช่นกัน

2.5 ทำให้แต่ละฝ่ายที่ขัดแย้งกันเกิดการเล่นพรรคเล่นพ้อง เกิดอคติ ลำเอียง ขาดความยุติธรรม และอาจรุนแรงถึงขั้นให้ร้ายป้ายสีเพื่อจ้องทำลายกันทุกวิถีทาง

10.6 การเจรจาต่อรอง (Negotiation)

การเจรจาต่อรองเป็นกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในองค์การ ที่พบเห็นอยู่บ่อยๆ ได้แก่ สหภาพแรงงานเจรจาต่อรองค่าจ้างหรือสวัสดิการกับฝ่ายบริหาร ผู้บริหารเจรจาสัญญาซื้อขายกับพนักงาน หรือกับหัวหน้าของตน พนักงานขายเจรจาส่งมอบชิ้นงานขายสินค้าต่อลูกค้า ฝ่ายจัดซื้อ

เจรจาต่อรองกับผู้จัดหาวัตถุดิบการผลิต เป็นต้น เนื่องจากในปัจจุบันองค์การส่วนใหญ่จัดโครงสร้างบริหารแบบที่ทีมงานมากขึ้น โดยสมาชิกของทีมงานต้องทำงานร่วมกับคนที่ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาโดยตรงและไม่ได้มีหัวหน้าเป็นคนเดียวกันอีกด้วย ดังนั้นการมีทักษะในการเจรจาต่อรองจึงเพิ่มสำคัญยิ่งขึ้น

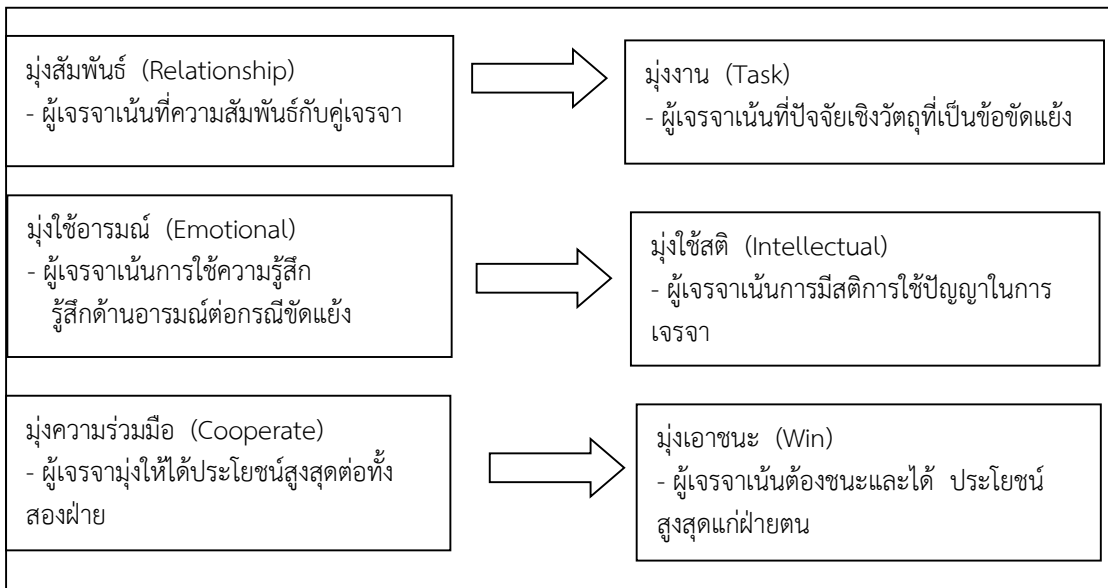
ความหมายของการเจรจาต่อรอง หรือ Negotiation จึงหมายถึง กระบวนการที่คนสองคนหรือมากกว่าสองคนเจรจาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งอาจเป็นวัตถุประสงค์ของหรือบริการ ก็ได้ โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องพยายามหาข้อยุติที่ยอมรับร่วมกัน มีคำศัพท์ 2 คำที่พบว่า ใช้แทนกันอยู่เสมอ คือ คำว่า Negotiation (การเจรจาต่อรอง) กับคำว่า Bargaining (การต่อรอง)

10.7 กลยุทธ์ในการเจรจาต่อรอง (Bargaining strategies)

เนื่องจากการเจรจาต่อรองเป็นกลไกที่สำคัญในการแก้ไขข้อขัดแย้งและให้ได้ข้อยุติซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการหลายกลุ่มได้ใช้เวลาหลายสิบปีศึกษาค้นคว้าเรื่อง การเจรจาต่อรอง โดยเสนอกลยุทธ์สำคัญดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. กลยุทธ์เฉพาะ (Specific tactics) ผู้เจรจาต่อรองมักใช้กลยุทธ์ของตนเพื่อลดระดับความต้องการของคู่เจรจาฝ่ายตรงข้ามลง (Reduce opponents' aspirations) ด้วยการยื่นข้อข้อมูลเหตุผลให้เห็นว่า คู่เจรจามีโอกาสน้อยมากที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายของตน เพราะฉะนั้นจึงขอให้พิจารณารับ ข้อเสนอจากฝ่ายเราซึ่งพยายามเอื้อประโยชน์ให้มากที่สุดแล้ว หรือชี้ให้เห็นว่าหากฝ่ายตรงข้ามไม่ยอมรับข้อเสนอแล้ว ฝ่ายเราก็จำเป็นต้องดึงพันธมิตรรายอื่นที่มีศักยภาพสูงพอเข้ามาแทน เป็นต้น อย่างไรก็ตามกลยุทธ์เช่นนี้ ถ้าหากสร้างแรงกดดันต่อคู่เจรจามาก ก็อาจพบทางตันของการเจรจา และฝ่ายคู่เจรจา ก็อาจหาพันธมิตรใหม่มาร่วมงานได้เช่นกัน แต่ในทางกลับกันถ้าคู่เจรจาเห็นว่า เจือใจผลประโยชน์จากข้อเสนอสูงพอ การเจรจาต่อรองก็บรรลุผล

2. กลยุทธ์กรอบความคิดในการต่อรอง (Cognitive frames in bargaining) เป็นกลยุทธ์ที่ผู้เจรจาต่อรองใช้วิธีพิจารณาบริบทและผลที่ต้องการจากการต่อรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วนำมาจัดเป็นกลุ่มของกรอบความคิด (Cognitive frames) โดยพิงค์เลย์ (Pinkley, 1990) ได้จัดกรอบความคิดดังกล่าวออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ (1) มิติมุ่งสัมพันธ์กับมุ่งงาน (Relationship/Task) (2) มิติมุ่งใช้อารมณ์กับใช้สติ (Emotional/Intellectual) และ (3) มิติมุ่งความร่วมมือกับมุ่งชนะ (Cooperate/Win) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 10.5 : กรอบความคิดในการเจรจาต่อรอง (Cognitive Frames in Bargaining)

ที่มา : Pinkley , 1990 In Greenberg and Baron, 1997 : 387

จากผลการศึกษาพบว่า กรอบความคิดในการเจรจาต่อรองดังกล่าวให้ประโยชน์ต่อการต่อรองอย่างมาก โดยเฉพาะคู่ขัดแย้งที่เลือกใช้กรอบที่มุ่งงาน (Task frame) หรือกรอบที่มุ่งความร่วมมือ (Cooperative frame) เป็นหลักในการเจรจา จะทำให้ได้ข้อยุติที่แต่ละฝ่ายได้ทั้งผลประโยชน์เฉพาะฝ่ายและผลประโยชน์ที่ร่วมกัน (Joint outcome) สูงกว่าการใช้กรอบที่มุ่งเอาชนะ (Win frame) ในขณะที่เดียวกันคู่เจรจาทั้งสองที่เลือกใช้กรอบที่มุ่งใช้สติ (Intellectual frame) และกรอบที่มุ่งสัมพันธ์จะเกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อการเจรจามากกว่าการใช้กรอบมุ่งใช้อารมณ์ (Emotional frame)

3. กลยุทธ์การเน้นข้อยุติแบบชนะ - ชนะแทนแบบชนะ- แพ้ (Win - win versus win - lose orientation)

บางทีสิ่งที่สำคัญมากที่สุดของการเจรจาที่ประสบความสำเร็จก็คือ การได้ข้อยุติเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย วอลตันและแมคเคอร์ซี (Walton and McKersie) เคยเสนอไว้กว่า 30 ปีที่แล้วว่า ผู้ที่ร่วมการเจรจามีข้อยุติที่เป็นทางเลือกสำคัญอยู่สองทาง อย่างแรกคือ มองว่าการเจรจาต่อรองใดๆ จะต้องมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะในขณะที่อีกฝ่ายต้องเป็นผู้แพ้ (Win - lose situations) ส่วนอย่างหลังก็คือ ผู้เข้าร่วมการเจรจาสามารถทำให้ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win - win situations) กล่าวคือ มองว่าผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายมีความสำคัญเท่าเทียมกัน โดยพยายามให้ได้ผลประโยชน์ที่สูงสุดเท่าที่ทำได้

อย่างไรก็ดีไม่ใช่ทุกสถานการณ์ที่สามารถทำได้เช่นนั้น แต่ถ้าผู้เข้าร่วมเจรจาทั้งสองฝ่ายเต็มใจที่ค้นหาทางเลือกต่างๆ อย่างรอบคอบ โดยการผสมผสานแนวคิดต่างๆ ในการแก้ปัญหาเข้าด้วยกัน ก็สามารถพบทางเลือกใหม่ที่ดี ซึ่งเรียกว่า ข้อยุติแบบบูรณาการ (Integrative agreement) ซึ่งทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win- win situation) แทนการใช้วิธีประนีประนอมง่ายๆ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างต้องสูญเสียส่วนหนึ่งที่ตนต้องการได้ไป

ตารางต่อไปนี้เป็นสรุปวิธีการต่างๆ ที่ทำให้ได้ข้อยุติแบบบูรณาการ ดังนี้

ตารางที่ 10.2 วิธีการต่าง ๆ ที่ให้ข้อยุติแบบบูรณาการ

วิธีการ	รายละเอียด
* ขยายทรัพยากรเพิ่มขึ้น (Broadening the pie)	- การขยายทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น ช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของตนง่ายขึ้น
* การชดเชยที่ไม่เจาะจง (Nonspecific compensation)	- โดยมีฝ่ายหนึ่งได้ไปตามที่ต้องการ ส่วนอีกฝ่ายได้รับการชดเชยทดแทนด้วยสิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการขัดแย้งนั้น
* ใช้ทำนองเอากุ้งฝอยตกปลากระพง (Logrolling)	- โดยแต่ละฝ่ายยอมผ่อนปรนประเด็นที่มีความสำคัญน้อยของฝ่ายตนออกไป เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับตอบสนองในประเด็นที่สำคัญหรือมีมูลค่าสูงกว่า
* การหักค่าใช้จ่าย (Cost cutting)	- โดยฝ่ายหนึ่งได้รับไปตามที่ต้องการ ส่วนอีกฝ่ายได้รับการหักค่าใช้จ่ายหรือยกเว้นค่าใช้จ่ายในส่วนที่ต้องเสียไปเป็นการทดแทน
* ทอดสะพาน (Bridging)	- ไม่มีฝ่ายใดได้ไปตามที่ต้องการในตอนแรก แต่ได้ข้อยุติซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ที่ถูกใจและตอบสนองผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายได้เป็นส่วนใหญ่

ที่มา : Greenberg and Baron, 1997 : 388

4. กลยุทธ์ใช้บุคคลที่สามเข้าแทรกแซง (Third – party intervention)

ในการเจรจาแก้ไขความขัดแย้งกันเองของสองฝ่ายหลังจากใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ แล้วปรากฏว่ายังไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกันทั้งสองฝ่ายพอใจได้ ก็จะทำให้การเจรจาท่อรองพบทางตัน ต้องชะงักงัน ไม่อาจเจรจาต่อไปได้ สถานการณ์เช่นนี้ จำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่สามเข้าช่วยเหลือเพื่อหาข้อยุติใหม่ โดยทั่วไปพบว่าบุคคลที่สามดังกล่าวจะมีบทบาทใน 4 แบบ ได้แก่ บทบาทคนกลางไกล่เกลี่ย (Mediator) อนุญาโตตุลาการ (Arbitrator) ผู้ปรองดอง (Conciliator) และที่ปรึกษา (Consultant)

4.1 ผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) ได้แก่ บุคคลที่สามที่มีความเป็นกลาง ทำหน้าที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้การเจรจาได้ข้อยุติ โดยการใช้เหตุผลโน้มน้าวใจและเสนอทางเลือกต่างๆ เป็นต้น ผู้ไกล่เกลี่ยใช้มากในการบริหารความขัดแย้งทางด้านแรงงานและข้อพิพาทในศาลแขวงหรือศาลครอบครัว

โดยรวมการใช้คนกลางไกล่เกลี่ยประสบผลสำเร็จในระดับน่าพอใจ โดยสามารถยุติปัญหาขัดแย้งได้ถึง 60% และคู่เจรจามีความพอใจประมาณ 70% แต่ความสำเร็จของการเจรจามักขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือ สถานการณ์ว่าคู่เจรจาทั้งสองมีแรงจูงใจที่จะทำการเจรจาท่อรองเพื่อแก้ปัญหาขัดแย้งนั้นเพียงใด และความขัดแย้งต้องไม่สูงแต่อยู่ในระดับปานกลาง และที่สำคัญก็คือผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นที่ยอมรับจากสองฝ่ายว่าเป็นกลางและไม่ใช้การกดดันหรือบีบบังคับแต่อย่างใด

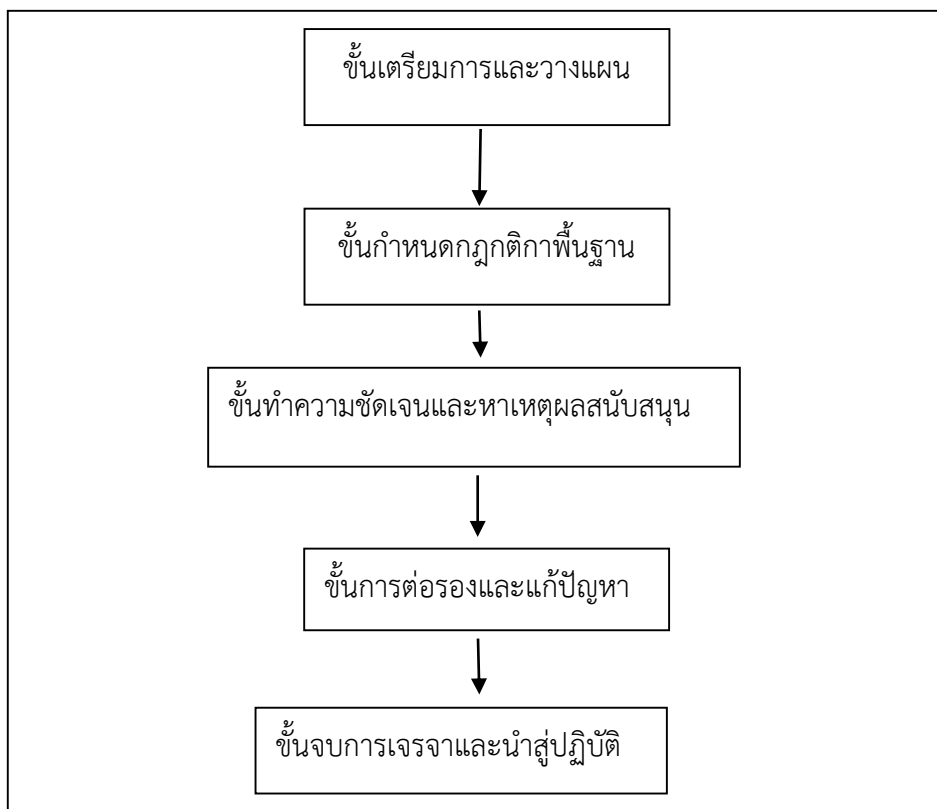
4.2 อนุญาโตตุลาการ (Arbitrator) เป็นบุคคลที่สามที่มีอำนาจในการกำกับให้เกิดข้อยุติ ผู้เป็นอนุญาโตตุลาการอาจมาจากการร้องขอของทั้งสองฝ่าย หรืออาจมาโดยการบังคับหรือระบุไว้ในกฎหมายหรือข้อสัญญา อนุญาโตตุลาการมีอำนาจมากน้อยแล้วแต่จะกำหนดและตกลงโดยคู่เจรจาทั้งสองฝ่าย การทำหน้าที่ตัดสินข้อขัดแย้งของอนุญาโตตุลาการย่อมได้ข้อยุติออกมาแน่นอนกว่าการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย แต่ถ้าผลการตัดสินปรากฏว่าฝ่ายหนึ่งเป็นผู้แพ้อย่างสิ้นเชิงฝ่ายนั้นจะไม่พอใจและไม่เต็มใจรับคำวินิจฉัย ของอนุญาโตตุลาการ ส่งผลให้ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ใหม่ในเวลาต่อมา

4.3 ผู้ปรองดอง (Conciliator) เป็นบุคคลที่สามที่ได้รับความไว้วางใจจากทั้งสองฝ่ายให้ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างผู้เจรจากับฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ การปรองดองเป็นวิธีการเจรจาที่ใช้มากในการคลี่คลายความขัดแย้งระหว่างประเทศ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ครอบครัว และชุมชน บทบาทการเป็นผู้ปรองดองใกล้เคียงหรือซ้ำกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยค่อนข้างมาก ในทางปฏิบัติผู้ปรองดองจะให้การติดต่อสื่อสารเป็นการลับเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งเป็นผู้ทำหน้าที่เสาะหาข้อเท็จจริงตีความข้อมูลข่าวสารและโน้มน้าวใจให้คู่ขัดแย้งได้ช้อยยุติ

4.4 ที่ปรึกษา (Consultant) เป็นบุคคลที่สามที่มีทักษะและมีใจเที่ยงธรรมที่พยายามเอื้ออำนวยให้เกิดการแก้ปัญหาโดยการสื่อสารและช่วยวิเคราะห์ที่ให้ความรู้แก่คู่กรณีให้สามารถแก้ข้อขัดแย้งได้ บทบาทของที่ปรึกษาต่างจากบทบาทอื่นที่กล่าวแล้วโดยที่ปรึกษาจะไม่เน้นที่ประเด็นความขัดแย้ง แต่จะมุ่งปรับปรุงความสัมพันธ์ของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ดีขึ้นจนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้เอง นอกจากนี้ไม่เข้าไปแก้ปัญหาโดยตรงแล้วที่ปรึกษายังพยายามช่วยให้ทั้งสองฝ่ายเรียนรู้การสร้างความเข้าใจและการทำงานร่วมกัน ดังนั้นการทำงานของที่ปรึกษาจึงเป็นการหวังผลระยะยาว ช่วยสร้างเจตคติและการรับรู้ใหม่ที่เป็นแง่บวกให้แก่คู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย

10.8 กระบวนการเจรจาทอรอง (The negotiation process)

ร็อบบินส์ได้เสนอรูปแบบกระบวนการเจรจาทอรอง ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ (1) ขั้นเตรียมการและวางแผน (2) ขั้นกำหนดกติกาพื้นฐาน (3) ขั้นทำความเข้าใจและหาเหตุผลสนับสนุน (4) ขั้นการต่อรองและแก้ปัญหา และ (5) ขั้นจบการเจรจาและนำไปสู่ปฏิบัติ

ภาพที่ 7.6 : แสดงรูปแบบกระบวนการเจรจาทอรอง (The negotiation process model)

ที่มา : Robbins, 2001 : 398

1. **ขั้นเตรียมการและวางแผน (Preparation and planning)**

ก่อนเริ่มลงมือเจรจาท่านต้องทำการบ้านล่วงหน้ามาก่อน โดยต้องตอบคำถามต่อไปนี้ได้

1. อย่างคล่องแคล่วชัดเจน เช่น ข้อขัดแย้งที่เจรจามีลักษณะอย่างไร มีความเป็นมาอย่างไรจึงต้องเกิด
2. มีการเจรจาขึ้น มีใครที่เกี่ยวข้องบ้าง และการรับรู้ของแต่ละคนที่มีต่อข้อขัดแย้งนี้เป็นอย่างไร
3. ฝ่ายท่านต้องการได้อะไรจากการเจรจาครั้งนี้ อะไรคือเป้าหมายของท่าน เช่น ถ้าท่านเป็นฝ่ายจัดซื้อของบริษัท เป้าหมายของท่านก็ต้องสามารถจัดซื้อได้ในราคาต่ำได้ของที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน

ดังนั้นในการเจรจาต่อรองเรื่องนี้จึงเป็นประเด็นหลักที่ต้องไม่ยอมให้ประเด็นอื่นเข้ามาบดบังหรือแย่งความสำคัญไป ท่านจึงต้องเขียนบันทึกเป้าหมายของท่านเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน โดยระบุผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการเจรจา ตั้งแต่ระดับที่หวังจะได้มากที่สุด (Most hopeful) เรืองลงไปจนถึงระดับต่ำสุดที่สามารถรับได้ (Minimally acceptable) และต้องยึดมั่นเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในใจเสมอ

4. ในขณะเดียวกันเมื่อท่านรู้เราแล้วก็จำเป็นต้องรู้เขาด้วย โดยท่านต้องทำการประเมินให้ได้ว่าเป้าหมายของฝ่ายตรงข้ามคืออะไร มีคำถามอะไรบ้างที่คาดว่าจะถูกซักถาม ฝ่ายตรงข้ามจะมีจุดยืนอย่างไรต่อการเจรจา มีผลประโยชน์ซ่อนเร้นอื่นใดบ้างที่มองไม่เห็นแต่ฝ่ายตรงข้ามถือว่าสำคัญมีอะไรบ้างที่ฝ่ายนั้นจะกำหนดขึ้นเพื่อเจรจาต่อรอง เป็นต้น เมื่อท่านสามารถคาดหมายจุดยืนของคู่กรณีได้ล่วงหน้าแล้ว ต่อจากนี้ท่านก็มีหน้าที่ต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ตามประเด็นเหล่านี้เพื่อจะได้เจรจาโต้ตอบได้ด้วยข้อมูลและตัวเลขต่างๆ ที่สนับสนุนจุดยืนของท่านให้มั่นหนักยิ่งขึ้น

หลังจากที่ท่านได้รวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ต่อไปท่านจะต้องกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) ของการเจรจา การเล่นเกมรุกต้องมีกลยุทธ์ฉฉฉฉ การเจรจาต่อรองก็เป็นฉฉฉฉ เพราะจะช่วยให้ทราบล่วงหน้าว่าในแต่ละสถานการณ์จะต้องทำอย่างไรบ้าง ในการกำหนดกลยุทธ์ของท่าน ท่านควรพิจารณาว่าทั้งฝ่ายท่านและฝ่ายตรงข้ามมี “ทางเลือกที่ดีที่สุดที่เป็นข้อตกลงของการเจรจาต่อรอง” หรือไม่ (Best Alternative To a Negotiated Agreement : BATNA) กล่าวคือ BATNA ของท่านจะเป็นตัวกำหนดว่า มูลค่าที่ต่ำสุดซึ่งท่านสามารถรับได้จากข้อตกลงของการเจรจານี้เป็นเท่าไร แต่ถ้าได้สูงกว่านี้ก็เป็นเรื่องดี อย่างไรก็ตามในทางกลับกันท่านก็ไม่ควรคาดหวังถึงความสำเร็จของการเจรจาโดยไม่มอง BATNA ของฝ่ายตรงข้ามแม้ว่าฝ่ายท่านไม่อาจสนองตอบได้ก็ตาม แต่ท่านอาจทำให้ฝ่ายตรงข้ามเปลี่ยนแปลงได้

2. **ขั้นกำหนดกติกาพื้นฐาน (Definition of ground rules)**

หลังจากที่ได้วางแผนและกำหนดกลยุทธ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็เริ่มหารือกับฝ่ายตรงข้ามถึงกติกาพื้นฐานและขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเจรจาว่าจะดำเนินอย่างไร ใครจะเป็นผู้เจรจาต่อรอง จะเจรจาที่ไหน ข้อจำกัดเรื่องเวลา มีหรือไม่ ถ้ามีจะอย่างไร จะจำกัดประเด็นที่เจรจาหรือไม่เพียงใด จะมีวิธีดำเนินการอย่างไรหากการเจรจาพบทางตัน ในขั้นตอนนี้ ทั้งสองฝ่ายอาจแลกเปลี่ยนข้อเสนอหรือความต้องการของฝ่ายตนในเรื่องที่จะเจรจาต่อไป

3. **ขั้นทำความเข้าใจและหาเหตุผลสนับสนุน (Clarification and justification)**

หลังจากที่ทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนข้อเสนอเบื้องต้นที่เป็นจุดยืนแล้ว ขั้นต่อไปแต่ละฝ่าย

จะอธิบาย ขยายความ ทำความชัดเจน เสริมแต่ง และหาเหตุผลเพื่อสนับสนุนจุดยืนเดิมของตน ขั้นตอนนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นการเผชิญหน้ากัน แต่ถือเป็นโอกาสดีที่แต่ละฝ่ายจะได้เรียนรู้ได้ให้ การศึกษาหรือได้แจ้งให้ทราบซึ่งกันและกันเกี่ยวกับประเด็นเจรจาว่ามีความสำคัญอย่างไร และแต่ละฝ่ายจะบรรลุความต้องการของตนได้อย่างไร เป็นขั้นตอนที่ท่านสามารถมอบเอกสารที่สนับสนุน ข้อเสนอของท่านให้ฝ่ายตรงข้ามพิจารณา

4. ขั้นตอนรองและแก้ปัญหา (Bargaining and problem solving)

ความสำคัญของกระบวนการเจรจาต่อรองก็คือมีทั้งการให้และการรับ (give and take) เพื่อให้ได้ข้อยุติเกิดขึ้น ทั้งสองฝ่ายจำเป็นต้องโอนอ่อนผ่อนปรนซึ่งกันและกันทักษะการเจรจาต่อรอง จึงสำคัญมาก กรุณาอ่านข้อเสนอแนะการเพิ่มทักษะการเจรจาต่อรองในตอนต่อไป

5. ขั้นตอนการเจรจาและนำสู่การปฏิบัติ (Closure and implementation)

ขั้นสุดท้ายของกระบวนการเจรจาต่อรองก็คือ การได้ข้อตกลงอย่างเป็นทางการซึ่งจะต้อง ดำเนินการในรายละเอียดและจัดทำขั้นตอนสู่การปฏิบัติต่อไป ตัวอย่างของการเจรจาต่อรองที่พบ บ่อย เช่น ข้อตกลงระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ข้อตกลงการเช่าทรัพย์สิน ข้อตกลงการซื้อ อสังหาริมทรัพย์บ้านจัดสรร ข้อตกลงการว่าจ้างผู้บริหารระดับสูงของบริษัท เป็นต้น ในแทบทุก กรณีการจบการเจรจาต่อรองด้วยการยกมือไหว้อาลัยทำนองเดียวกับการจับมือลาของชาติตะวันตก

10.9 ข้อเสนอแนะการเจรจาต่อรอง

หลังจากที่ใช้เวลาประเมินเป้าหมายและผลประโยชน์ทั้งของฝ่ายตนและฝ่ายคู่เจรจาที่ ต้องการได้ รวมทั้งกำหนดกลยุทธ์ที่จะใช้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็อยู่ในภาวะพร้อมที่จะลงมือเจรจา ได้ทันที ต่อไปนี้เป็นข้อแนะนำเพื่อพัฒนาทักษะของการเจรจาต่อรองของท่าน ดังนี้

1. เริ่มต้นด้วยการเปิดฉากเชิงบวก (Begin with a positive overture)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองพบว่า การเริ่มต้นหยาบเย็นไม่ตรีด้วยการแสดงความ ผ่อนปรนก่อนมักได้ผลต่างตอบแทนกลับมาเช่นกัน ดังนั้นการเปิดฉากแง่ดี ยอมให้ส่วนหนึ่ง ก็จะได้รับอีกส่วนหนึ่งตอบแทนกลับมาเช่นกัน

2. ระบุที่ตัวปัญหา แต่มิใช่ตัวคนหรือบุคลิกภาพ (Address problems, not personalities)

โดยมุ่งที่ประเด็นต่อรองเป็นหลัก หลีกเลี่ยงการพูดเกี่ยวกับบุคลิกภาพของคู่กรณี โดยเฉพาะเมื่อการเจรจาเข้าขั้นตึงเครียดต้องไม่พาดพิงหรือโจมตีบุคคลเป็นส่วนตัว เพราะจุดยืน หรือความคิดของผู้นั้นต่างหากที่ท่านไม่เห็นด้วยแต่ไม่ใช่ตัวผู้ นั้น ดังนั้น สิ่งที่พึงระวังก็คือ ต้องแยก คนออกจากปัญหา และต้องไม่เอ่ยถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ให้ความสนใจต่อข้อเสนอครั้งแรกเพียงเล็กน้อย (Pay little attention to initial offers)

โดยมองข้อเสนอครั้งแรกเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเจรจาและแน่นอนว่า ทุกฝ่ายต่างมี ข้อเสนอครั้งแรกของตน ซึ่งมักยื่นเสนอมากเกินไปหรือค่อนข้างเป็นเชิงอุดมคติ จึงต้องเข้าใจและ ปฏิบัติได้ถูกต้องโดยสนใจไม่มากนัก

4. มุ่งให้ได้ข้อยุติแบบชนะ - ชนะ (Win - win solution)

นักเจรจาต่อรองที่ขาดประสบการณ์ส่วนใหญ่มุ่งผลของการเจรจา ที่ตนต้องเป็นฝ่ายชนะ เสมอโดยไม่สนใจว่าอีกฝ่ายจะได้รับความเสียหายอย่างไร ดังได้กล่าวมาแล้วถึงกลยุทธ์ในการเจรจา ต่อรองแบบบูรณาการ (integrative agreement) ว่า การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันของทั้งสอง

ฝ่ายสามารถนำไปสู่ข้อยุติที่ดีของการเจรจาได้ ดังนั้นถ้าโอกาสเอื้ออำนวย การหาข้อยุติแบบบูรณาการจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม ขอให้ท่านลองพิจารณาใช้กรอบความคิดในการต่อรองของพิงค์ลีย์ (Pinkley's cognitive frames) ที่ได้กล่าวมาแล้วมาทำการวิเคราะห์ความสนใจและมุมมองปัญหาของคู่ขัดแย้งและของท่านเอง แล้วจึงปรับเปลี่ยนให้ทั้งสองฝ่ายต่างได้ประโยชน์ คือ เป็นผู้ชนะทั้งคู่

5. สร้างบรรยากาศการเจรจาที่เปิดเผยและไว้วางใจต่อกัน (Create an open and trusting climate)

นักเจรจาต่อรองที่ชำนาญจะมีทักษะการเป็นผู้ฟังที่ดี ใช้การซักถามเป็นระยะๆ แต่อยู่ในกรอบของการเจรจา ไม่พยายามปกป้องตนเอง พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำหรือวลีที่อาจทำให้คู่เจรจาเกิดความไม่พอใจขึ้น กล่าวโดยสรุปก็คือ พยายามสร้างบรรยากาศที่เปิดเผยเป็นกันเองและมีความไว้วางใจต่อกันเพื่อนำไปสู่การได้ข้อยุติแบบบูรณาการนั่นเอง

10.10 บทสรุป

เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นคนส่วนใหญ่จะสรุปโดยอัตโนมัติว่า กำลังบั่นทอนการทำงานและสร้างความเสียหายต่อองค์กร บทเรียนนี้ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อดังกล่าวไม่ถูกต้องเสมอไป ความขัดแย้งสามารถทำให้เกิดผลด้านสร้างสรรค์หรือเกิดผลเชิงทำลายก็ได้ถ้าดำเนินการไม่ถูกต้อง ดังจะสังเกตได้จากภาพที่ 10.7 ท้ายบทนี้ ซึ่งสรุปว่าความขัดแย้งที่มากหรือน้อยเกินไป ทั้งสองกรณีจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน แต่ถ้าความขัดแย้งที่อยู่ในระดับที่พอเหมาะ (Optimal level) กล่าวคือ มีความขัดแย้งแต่ไม่ถึงขั้นทำให้เกิดการแตกแยกจะเป็นสิ่งที่ดี เพราะช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ ช่วยลดระดับความเครียดให้น้อยลง ก่อเกิดความคิดให้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ขึ้น จึงเป็นความขัดแย้งที่มีใช้การแตกแยกหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการสื่อสารและการประสานงานแต่อย่างใด

ความขัดแย้งที่มีน้อยเกินไปหรือมากเกินไปล้วนเป็นอุปสรรคต่อความมีประสิทธิภาพของกลุ่มหรือต่อองค์กรโดยรวม และมีผลให้ความพึงพอใจของกลุ่มลดลง การขาดงานและการลาออกจากงานมากขึ้น ซึ่งท้ายที่สุดคือผลผลิตลดลง แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าความขัดแย้งอยู่ในระดับพอเหมาะ จะทำให้ความรู้สึกลึกเอาใจตนเองที่มากเกินไปและความรู้สึกสิ้นหวังของบุคคลได้รับการปรับให้อยู่ในระดับพอดี เกิดแรงจูงใจ และถูกเสริมแรงด้วยความคิดใหม่ๆ สร้างบรรยากาศของการทำงานที่มีชีวิตชีวน่าสนใจและท้าทายความสามารถของทุกฝ่าย จะมีเพียงคนที่ต้องทำงานที่ตนไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับความสามารถ รวมทั้งคนที่ไม่มีผลงานเท่านั้นที่อดอดและลาออกไปในที่สุด

ไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุดซึ่งสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้อย่างเบ็ดเสร็จ จึงต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ต่อไปนี้เป็นข้อเสนอแนะโดยสรุป

วิธีการแข่งขัน (Competition) ใช้กรณีที่ต้องการรวดเร็ว ต้องตัดสินใจในประเด็นสำคัญเร่งด่วนที่เกี่ยวกับการอยู่รอดขององค์กร ต้องจำเป็นใช้มาตรการที่ไม่มีใครต้องการ (เช่น ตัดค่าใช้จ่าย นำกฎเหล็กมาใช้เพื่อให้เกิดวินัย เป็นต้น) ต้องการใช้ความเด็ดขาดเอาชนะพวกมากลากไปให้เห็นแก่ตัวเบียดบังผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

วิธีการความร่วมมือ (Collaboration) ใช้เพื่อแสวงหาข้อยุติแบบบูรณาการ (Integrative solution) เมื่อทั้งสองฝ่ายเห็นความสำคัญที่ต้องรวมขอมกัน ใช้เพื่อหลอมความคิดเห็นของคนที่มีมุมมองต่างกัน ใช้เพื่อให้เกิดฉันทานุมัติและเกิดความผูกพันต่อบริษัท หรือใช้เพื่อการแก้ไขรอยร้าวด้านความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในองค์กร เป็นต้น

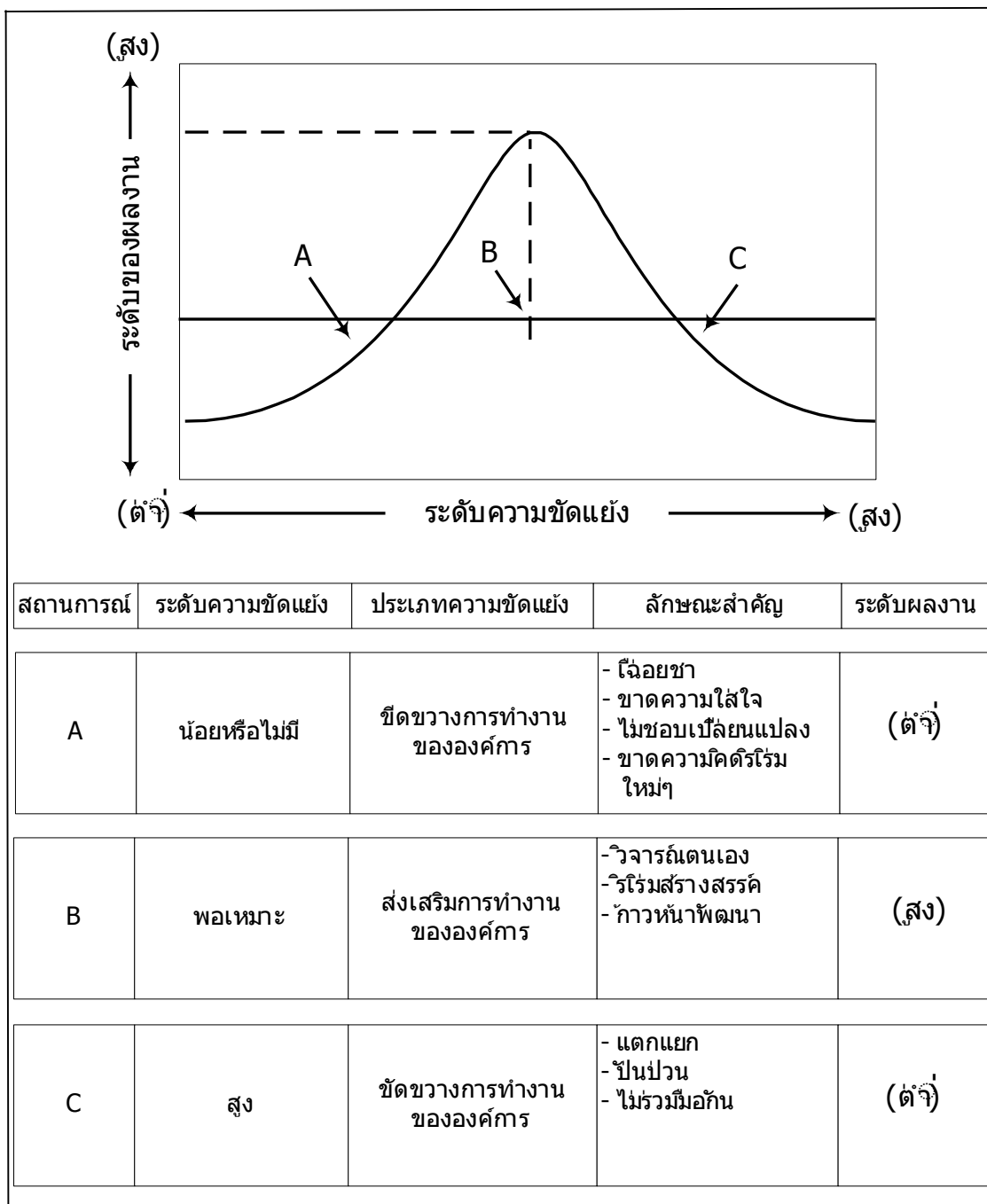
วิธีการหลีกเลี่ยง (Avoidance) ในกรณีต่างๆ เช่น เป็นประเด็นที่ไม่มีสาระอะไรหรือ

เรื่องสำคัญแต่ถูกกดดัน หรือกรณีที่เราเห็นว่าไม่ได้ประโยชน์อะไรจากการเจรจาอีกแล้ว หรือเพื่อปล่อยให้อารมณ์ร้อนแรงผ่อนคลายลงเมื่อเวลาผ่านไป หรือเพื่อประวิงให้มีเวลารวบรวมข้อมูลมากขึ้นก่อนที่จะตัดสินใจ หรือเลี้ยงเพื่อให้คนอื่นที่รู้ปัญหาดีกว่าได้เข้ามาช่วยคลี่คลายความขัดแย้งแทน เป็นต้น

วิธีการยินยอม (Accommodation) ใช้ในกรณีต่างๆ เช่น เมื่อประเด็นดังกล่าวสำคัญต่อฝ่ายตรงข้ามมากกว่าฝ่ายท่านจึงยินยอมเพื่อเห็นแก่มิตรภาพ หรือยอมครั้งนี้เพื่อหวังผลในครั้งหน้า เพราะเกิดบุญคุณต่อกัน หรือยอมเพื่อลดการสูญเสียให้น้อยลง จากการที่ฝ่ายเราผิดพลาดและเกิดการเสียหายขึ้น หรือยอมเพื่อเห็นแก่ความสัมพันธ์กลมเกลียวในหน่วยงาน หรือยอมให้เกิดความผิดพลาดเพื่อให้พนักงานเรียนรู้จากความผิดพลาดนั้น (ผิดเป็นครู) เป็นต้น

วิธีประนีประนอม (Compromise) ใช้ในกรณีต่อไปนี้ เช่น เนื่องจากเป้าหมายมีความสำคัญจึงไม่คุ้มค่าที่ต้องแตกแยกกันด้วยวิธีการรุนแรง หรือกรณีที่ทั้งสองฝ่ายมีความสามารถทัดเทียมกันและต่างผูกพันต่อเป้าหมายเดียวกัน หรือเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้เนื่องจากเงื่อนไขบงคับ หรือใช้เมื่อพบว่าวิธีการแข่งขันและวิธีการร่วมมือไม่ประสบความสำเร็จแล้ว เป็นต้น

การเจรจาต่อรองเป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่เกิดอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินงานของกลุ่มหรือองค์การ การต่อรองด้วยวิธีให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับผลประโยชน์เพียงเพื่อขจัดความขัดแย้งหรือการเผชิญหน้าให้หมดไปนั้น เป็นวิธีที่ได้ผลในระยะสั้นเท่านั้น แต่การต่อรองแบบบูรณาการมีแนวโน้มที่จะได้ข้อยุติซึ่งพอใจต่อทุกฝ่ายและเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีของกลุ่มอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 7.7 แสดงระดับของความขัดแย้งกับผลงาน

ที่มา : Robbins, 2001 : 404